

Biedrības

“Kartupeļu audzētāju un pārstrādātāju savienība” ziņojums

PROJEKTU LĪDZFINANŠE
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2014/14, aktivitāte „Nozares ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests

KARTUPEĻU RAŽOŠANAS NOZARES ATTĪSTĪBAS IESPĒJU RAKSTUROJUMS LATVIJĀ

Kartupeļu audzēšana Latvijā pēdējos 3 gadus ir stabilizējusies.

1. tabula Kartupeļu platības un kopražs Latvijā pēc Centrālās statistikas datiem

Gads	2011	2012	2013
Platības, tūkst. ha	29.7	28.2	27.3
Kopražs, tūkst. t	498.613	538.935	495.896
Ražība, t ha ⁻¹	16.8	19.1	18.2

Joprojām vislielākās platības ir Ziemeļvidzemes reģionā (17%), kur izvietoti abi pārstrādes uzņēmumi, kā arī Dienvidlatgales, Zemgales, Lielrīgas, Dienvidkurzemes reģionos, kuros atrodas lielākās Latvijas pilsētas un līdz ar to lielākas realizācijas iespējas. No kopējās apstādītās platības (1. tabula) lielāko daļu ražas izmanto pārtikai. Pārstrādei izmanto mazāk par 10 % no kopējā saražotā apjoma. Rūpnieciska pārstrāde notiek divos uzņēmumos - AS LATFOOD (kartupeļu čipsi) un ALOJA-STARKELSEN SIA (kartupeļu ciete), kas kopā pārstrādā aptuveni 24000 t kartupeļu. 2014.gadā pat, iespējams, vairāk. Pārstrādes apjomi ir stabili ar augošu tendenci. Pieaug bioloģiskās produkcijas apjoms un platības. Galvenokārt pārstrādei. To sekmē gan prasība realizēt produkciju pārstrādes bioloģiskajā ķēdē, gan izdevīgie nosacījumi.

LAD deklarētās platības gan atšķiras no CSP datiem uz pusi. Pēdējos gados LAD deklarē nedaudz virs 10 000 ha. Pēc ekspertu domām nedeklarēto un mazdārziņu platības aizņem 5-6 tūkstošu ha kartupeļu stādījumu.

Sēklaufzēšanas platības ir samērā stabilas, tomēr nepietiekošas, lai nodrošinātu MK noteikumu izpildi par sēklas atjaunošanu 10 % apmērā. Pozitīvi vērtējams fakts, ka sēklaufzēšanā ir stabili audzētāji. Līdz ar to var paļauties uz kvalitāti. Ja sēklas nodrošinājumu rēķina uz LAD deklarētajām platībām, tad sertificēta sēkla pietiek aptuveni 8 % stādījumu platību. Šis rādītājs ir salīdzinoši labs.

2.tabula Sēklaufzēšanas platības un nodrošinājums ar sertificētu sēklu.

Gads	2011	2012	2013	2014
Sēklaufzēšanas platības, ha	249.97	280.32	252.83	360.54
Sertificēta sēkla (līdz nākošā gada 30.aprīlim), t	2518.658	3006.644	3480.464	
Sēklas raža, t ha ⁻¹	10.08	10.73	13.77	
Sēklas imports, t (provizoriski)	300	300	300	300
Pietiek sēkla, ha	940	1102	1260	
% no kopējās		3.3	4.0	

kartupeļu platības (rēķinot uz CSP datiem)				
--	--	--	--	--

Stādīšanai tiek izmantots gan Latvijā, gan citās ES valstīs selekcionētu šķirņu sēklas materiāls. Šķirņu klāsts ir ļoti liels. Pārsvārā tiek audzētas ārzemju šķirnes. Pārstrādē vietējās šķirnes izmanto ļoti maz, jo tās nav atbilstošas pārstrādes prasībām. Diemžēl ir daudzas šķirnes, kuras sēklaudzēšanā audzē tikai 1-2 gadus. Daļēji tas saistīts ar to, ka pārstrādātāji izmēģina šķirnes ražošanas apstākļos. Tomēr pārtikas kartupeļiem vairums patērētāju ir konservatīvi un jaunas šķirnes ļoti lēni ieņem vietu tirgū.

Vidējais ražības līmenis joprojām nav sasniedzis vēlamo 25-30 t/ha. 30 un vairāk tonnu no ha ir atsevišķās saimniecībās, galvenokārt lielsaimniecībās. Tajās ir zinoši audzētāji, atbilstoša tehnika un glabātuves.

Joprojām aktuāla problēma ir Kartupeļu gaišā gredzenpuve. Latvijā nav izdevies būtiski samazināt tās izplatību. Lai gan ir prasība par ikgadēju sēklas atjaunošanu 10 % apmērā no kopējā stādījumu apjoma, tas netiek ievērots. Regulāri sēklu atjauno audzētāji, kas audzē pārstrādei, jo tāda ir pārstrādātāju prasība. Pagaidām netiek piemēroti būtiski sodi un tas varētu būt iemesls, ka sēklas materiāls netiek atjaunots pietiekošā daudzumā. Tomēr- ja visi vēlētos izpildīt MK noteikumu prasības par sēklas atjaunošanu, tas nebūtu iespējams, jo sēklu nesaražo pietiekošā daudzumā (2.tabula).

Nozares stiprās puses

1. Pieaug pārstrādes apjomi. Pārstrādes cenas stabilas un prognozējamas.
2. Lauka dienas, semināri sadarbībā ar pārstrādes uzņēmumiem un firmām.
3. Samērā labs tehnikas parks lielajiem audzētājiem.
4. Kvalitatīva sēkla.

Vājās puses

1. Cenu diktē raža citās valstīs.
2. Melnais tirgus.
3. Vāja sadarbība ar pašvaldībām iepirkumos.
4. Tikai daži veikalu tīkli sadarbojas ar audzētājiem.
5. Trūkst kooperācijas.
6. Nestabilais pārtikas tirgus bremsē sēklkopību.
7. Zema ražība nelielajās saimniecībās.
8. Bezakcīzes dīzeļdegviela nepietiek ar 100 l/ha.

Iespējas

1. Pārstrādes attīstība. Projekti spirta, frī ražošanā.
2. Ilgtermiņa līgumi ar pārstrādātājiem.
3. Krāsotā dīzeļdegviela bez apjoma ierobežojuma.

Draudi

1. Atkarība no ārvalstu tirgiem. Iekšējais tirgus ir ļoti mazs. Pat neliels ražas pieaugums nosit cenu tirgū.

2. Tā kā saistītais atbalsts līdz 2017.gadam nemainīsies un ja VAAD sāks likt sodus par 10 % sēklas neatjaunošanu, visticamāk, ka sēklas cena ievērojami pieaugs subsīdiju samazinājuma dēļ. Pieaugot sēklas platību apjomam subsīdijas var ievērojami samazināties.

Atskaiti sagatavoja:

Valdes priekšsēdētāja Aiga Kraukle

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr. 2014/14, aktivitāte „Nozares ekspertu ziņojumi”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests